

Vastaus Tanja Aidanjuuren ja Anssi Auran sekä 17 muun valtuutetun aloitteeseen kasvojen näkyvyyden turvaaminen Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa; kouluissa tulisi kieltää muun muassa burkan ja niqabin käyttö / PT (kvalt)

VD/6419/00.02.00.03/2025

KK/IK/AR/AV/AH/HM/EA/PP/SR

Tanja Aidanjuuri ja Anssi Aura sekä 17 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Vantaan kaupungin on huolehdittava siitä, että kouluissa ja oppilaitoksissa oppimisympäristö on turvallinen, vuorovaikutteinen ja opetuksen kannalta tarkoituksenmukainen. Keskeinen osa tätä on, että opetustilanteissa opettajilla ja oppilailla on mahdollisuus tunnistaa toisensa ja käydä luontevaa vuorovaikutusta.

Perusopetuslaki (29 §) velvoittaa kuntaa turvaamaan oppilaille turvallisen opiskeluympäristön. Koulujen järjestyssääntöihin voidaan lain mukaan sisällyttää määräyksiä, jotka koskevat järjestystä, turvallisuutta ja oppimisympäristön viihtyisyyttä. Näihin perusteisiin nojaten katsomme, että kasvojen näkyvyys opetustilanteissa on välttämätön osa toimivaa ja turvallista oppimisympäristöä.

Esitämme, että Vantaan kaupungin koulujen ja oppilaitosten järjestyssääntöihin lisätään määräys, jonka mukaan opetustilanteissa kasvot tulee olla näkyvissä opetuksen, arvioinnin ja vuorovaikutuksen turvaamiseksi. Tämä koskee kaikkia oppilaita ja opiskelijoita yhdenvertaisesti.”

Kaupunginvaltuusto 22.9.2025 § 16

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:

- allekirjoitettu Tanja Aidanjuuren ja Anssi Auran aloite kasvojen näkyvyyden turvaaminen Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa; kouluissa tulisi kieltää muun muassa burkan ja niqabin käyttö

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaan kaupungissa on tärkeää edistää turvallisen ja vuorovaikutteisen ympäristön toteutumista. Aloitteessa mainittu burka on kasvot peittävä vaatekappale, jossa silmät on peitetty ristikon taakse, niqab vaatekappale, joka peittää kasvot silmiä lukuun ottamatta. Vantaalaisissa kouluissa ja oppilaitoksissa kasvoja peittäviä asuja on ollut käytössä vain yksittäisissä tapauksissa.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Laillisuustarkastelun yhteenvedona voidaan todeta, että yhdenvertaisuus, yksityiselämän suoja, henkilökohtainen vapaus, sananvapaus ja uskonnonvapaus ovat jokaiselle kuuluvia perustuslaissa turvattuja perusoikeuksia. Perusopetuslaissa, lukiolaissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ei kielletä huivien käyttöä. Tä-

män vuoksi olisi laitonta kieltää burkan ja niqabin käyttö perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa. Niiden käytön kieltäminen perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa edellyttäisi muutosta lainsäädäntöön.

Valtuustoaloitteessa esitetään Vantaan kaupungin koulujen ja oppilaitosten järjestyssääntöihin lisättäväksi määräys, jonka mukaan opetustilanteissa kasvojen tulisi olla näkyvissä opetuksen, arvioinnin ja vuorovaikutuksen turvaamiseksi. Tämä koskisi kaikkia oppilaita ja opiskelijoita yhdenvertaisesti.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ottanut päähineiden käytön kieltämiseen kouluissa kantaa ratkaisussaan EOAK/3345/0223. Siinä hän katsoo, että järjestyssäännöillä ei ole mahdollista antaa yleisiä ja kaikenkattavia pukeutumista koskevia kieltoja arvioimatta ja perustelematta tapauskohtaisesti kieltojen tarpeellisuutta. Ratkaisussa huomautetaan, että rajoitusten pitää olla perusopetuslain tavoitteisiin nähden järkevässä ja kohtuullisessa suhteessa. Ratkaisun mukaan sääntöjen pitää olla paitsi oppilaille ymmärrettäviä, myös täsmällisiä, hyväksyttäviä ja suhteellisuusvaatimuksen mukaisia.

Myös Opetushallitus on ottanut järjestyssääntöohjeissaan kantaa oppilaiden pukeutumiseen. Sen mukaan kouluilla on mahdollisuus määrätä järjestyssäännöissään oppilaiden asianmukaisesta pukeutumisesta turvallisuuteen ja hygieniaan liittyvistä syistä. Esimerkkinä voidaan mainita liikuntatunnit, joissa vaatteiden pitää soveltua kyseiseen toimintaan. Oppilaiden perusoikeuksien takia oppilaille ei ole mahdollista asettaa muita velvoittavia pukeutumista ja ulkonäköä koskevia rajoituksia.

Vastaava ohjeistus on annettu Opetushallituksesta myös Vantaan ammattiopisto Varialle (17.4.2023): Niqabin täyskielto ei ole mahdollinen, mutta kielto voi olla mahdollinen jossakin rajatussa opetustilanteessa. Tämän ohjeistuksen mukaisesti Variassa on tilannekohtaisesti arvioitu, missä opetustilanteissa vaatetukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota harjoiteltavan työtehtävän suorittamiseksi ja opiskelijan turvallisuuden takaamiseksi sen aikana.

Perus- ja ihmisoikeuksien rajoittaminen järjestyssäännöin siis edellyttää, että rajoitus täyttää perus- ja ihmisoikeuksien rajoittamisedellytykset. Järjestyssäännöt ovat sääntökokoelma tietyn tavoitteen saavuttamiseksi eivätkä laki, joten niillä ei voida rajoittaa perus- ja ihmisoikeuksia (Suvianna Hakalehto-Wainio: Oppilaan oikeudet opetustoimessa, Hämeenlinna 2012, s. 97–98).

Säädösperustaa ja ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisukäytäntöä tarkastellaan tarkemmin tämän vastauksen Lainsäädännöllinen tausta -liitteessä. Samoin Opetushallituksen järjestyssääntöjä koskevaa ohjeistusta käydään tarkemmin läpi tämän vastauksen Opetushallituksen järjestyssääntöohjeet -liitteessä, jossa on myös linkki Opetushallituksen järjestyssääntöohjeeseen.

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan johtoryhmän linjaus

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan johtoryhmä on ottanut huomioon lainsäädännön ja ylimpien laillisuusvalvojien pukeutumista yleisesti koskevat ratkaisut. Johtoryhmä katsoo, että kasvojen näkyvyys on kouluissa ja oppilaitoksissa korostuneen tärkeää seuraavista syistä:

Oppilaitosturvallisuuden takaamisen näkökulmasta on tärkeää, että koulun henkilöstö pystyy kaikkina hetkinä luotettavasti tunnistamaan oppilaitoksessa liikkuvat henkilöt. Opetushallituksen turvallisuusohjeiden mukaan koulun henkilöstön on pystyttävä ennaltaehkäisemään ja hallitsemaan riskejä ja toimimaan nopeasti poikkeustilanteissa. Sisäministeriön taustamuistiossa (23.9.2025) todetaan, että kasvojen näkyvyys on suomalaisen vuorovaikutuskulttuurin normi, joka tukee ennustettavuutta, luottamusta ja turvallisuuden tunnetta. Sanattoman viestinnän suuri paino (ilmeet, katsekontakti, mikroilmeet) tekee

kasvojen peittämisestä viestinnällisen esteen, joka voi lisätä väärinymmärryksiä ja epävarmuutta, etenkin tilanteissa, joissa arvioidaan nopeasti toisen aikomuksia. Siten voidaan todeta, että kasvojen näkymien lisää koko yhteisön fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta. Lainsäädännöllisesti on selvää, että oppilaitokseen ei voi tulla kasvot peitettynä pelottelu-, häirintä- tai rikostarkoituksessa.

Opetussuunnitelmat velvoittavat jatkuvaan oppimisen arviointiin. Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Jotta arviointi toteutuisi yhdenvertaisesti, avoimesti, yhteistyössä ja osallisuutta korostaen, on oppijoilla ja opettajalla oltava mahdollisuus sujuvaan vuorovaikutusyhteyteen, jota kasvojen peittäminen estäisi. Oppilaan oikeusturvaan kuuluu olennaisesti se, että hän on tunnistettavissa kaikissa oppimistilanteissa, jotta kaikki hänen osoittamansa osaaminen voidaan ottaa huomioon.

Vuorovaikutus on osa opetussuunnitelmissa määriteltyjä laaja-alaisia osaamistavoitteita. Kasvojen näkyvyydellä pyritään kouluissa ja oppilaitoksissa turvaamaan myös kielen, tunneilmaisun ja sosiaalisten taitojen kehittyminen.

Turvallisuuteen, oppimisen arviointiin ja vuorovaikutukseen liittyvistä syistä kasvatuksen ja oppimisen johtoryhmä suositaa, että oppijan on oltava koko koulupäivän ajan tunnistettavissa. Perusopetuksen järjestyssääntöjä tarkennetaan siten, että niissä huomioidaan tarve oppilaan tunnistettavuudelle. Toisen asteen koulutuksen järjestyssääntöjen katsotaan olevan jo nykyisellään riittävät takaamaan turvallisuus ja tunnistettavuus. Toimialan johtoryhmän suositus huomioidaan järjestyssääntöjä päivitetäessä yhdessä henkilöstön, opiskelijoiden ja huoltajien kanssa.

Kaupunginhallitus 23.2.2026

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Tanja Aidanjuurelle ja Anssi Auralle sekä 17 muulle valtuutetulle esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Liitteet:

- allekirjoitettu Tanja Aidanjuuren ja Anssi Auran sekä 17 muun valtuutetun aloite kasvojen näkyvyyden turvaaminen Vantaan kouluissa ja oppilaitoksissa; kouluissa tulisi kieltää muun muassa burkan ja niqabin käyttö
- Lainsäädännöllinen tausta
- Opetushallituksen järjestyssääntöohjeet

Lisätiedot:

Apulaiskaupunginjohtaja Katri Kalske, puh. 040 620 5080

Perusopetuksen johtaja Ilkka Kalo, puh. 040 707 1115

Ruotsinkielisten palveluiden johtaja Anders Vikström, puh. 043 825 7442

Toisen asteen koulutuksen johtaja Ari Ranki, puh. 050 314 5378

Opetustoimen asiantuntija Päivi Pitkäranta, puh. 050 312 1670

etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi